

Izr. prof. dr. Kozma Ahačič

OBVOZNE STRATEGIJE*

Te dni sem z zanimanjem spremljal *sortes Homericæ*, ki jih je na Facebooku iz novega prevoda *Iliade* objavljala spletna skupnost Athenaeum Slovenija. (Novi prevod Jelene Isak Kres kar buhti od svežine in nam ponuja jezikovno najsodobnejšega Homerja doslej.) Nekdaj so s »homerskim žrebom« celo prerokovali, danes nam daje dobro izhodišče za razmišljanje. Naključno izžrebani (ali odprti) odlomek iz knjige sam po sebi nič ne pomeni; če intenzivno razmišljamo o kakem vprašanju, pa skoraj praviloma pomaga, da pogledamo na problem še z druge perspektive, zunaj naših ustaljenih vzorcev. Spomnil sem se, kako sem med študijem latinščine in slovenščine, kadar sem bil v kaki dilemi, počel takšne stvari z Vergilijem (*sortes Vergilianæ*) in še pozneje s Svetim pismom (*sortes Biblicæ*).

S podobno motivacijo si že dvajset let redno izposojam knjigo Briana Ena *Obvozne strategije*. V Knjižnici Otona Župančiča imajo enega od treh v Sloveniji dostopnih izvodov te odlične srbske zbirke Enovih intervjujev, spisov in kartic za ustvarjalce v dilemi (*Zaobilazne strategije / Oblique Strategies*). Svojega izvoda še nisem uspel dobiti, so pa zato pred kratkim dali knjigo v ponovno vezavo, kar kaže, da nisem njen edini bralec. Knjiga je v izhodišču uporabna samo za ustvarjalce eksperimentalne glasbe, še najbolj za producente in avtorje. Zame ima mnogo širšo vrednost, saj s pomočjo principov, ki jih za glasbeno umetnost opisuje Eno, včasih lažje poiščem kako svežo idejo ob metodoloških dilemah v sicer povsem drugačnem znanstvenem svetu.

Takšno, a še mnogo večjo uporabnost ima latinščina in pouk klasičnih jezikov nasploh. Vedenje o povsem drugem svetu, v okviru katerega lahko mislimo svoje trenutno življenje, je skozi stoletja močno bogatilo evropsko družbo. Premišljevat o današnjem svetu je lažje, če prek besedil spoznamo civilizacijo, ki se je s podobnimi vprašanji že spopadala na tak ali drugačen način. Razmišljanje o sodobnem jeziku je drugačno, če poznamo jezik, ki več ne živi. Spreminjanje evropske kulture je lahko uspešno samo, če vemo, katere korenine so jo ves čas držale pokonci.

Včasih je človeku, ki tega ni poizkusil, težko razumeti, kako drugačen pogled na današnji čas nam daje opis razmer v Rimskem cesarstvu v času, ko je kritika izgubljala pomen; ko so nad prvovrstno literaturo začeli prevladovati priročniki in skrajšane izdaje knjig, ki naj bi jih bilo dobro poznati, če želimo narediti dober vtis; ko so postajala gledališča vedno bolj podobna cirkusu; ko je bilo glavno vodilo vodilnih politikov preživetje; ko se je zgodovinske pisale s svežo jezo na predhodnike in s prizadevnostjo ustreči trenutnim veljakom; ko je osebna čast veljala vse manj, zato pa javno mnenje toliko več.

Ne gre za to, da bi v klasični izobrazbi in podatkih iz preteklosti iskali rešitev. Neposrednih rešitev ne bomo našli. Zagotovo pa takšna znanja močno vplivajo na naš način razmišljanja. V času, ko potrebujemo nove ideje, nove rešitve, nove vizije, ni pametno dajati v izobraževanju v stranski kot vseh njihovih temeljnih virov: umetnosti, filozofije, klasičnih jezikov, kritike, retorike. Zgolj neposredno uporabno znanje ne more dati napredka. Vsak od nas namreč potrebuje več svojih obvoznih strategij. Nekaj

Spreminjanje evropske kulture je lahko uspešno samo, če vemo, katere korenine so jo ves čas držale pokonci.

* Besedilo je bilo pod istim naslovom objavljeno 25. 3. 2018 v časniku *Delo*.

jih najdemo sami; dobro je, če nam káko dá tudi šola. Tu so po mojem v srednjem šolstvu dijaki klasičnih razredov dolgoročno v prednosti. To seveda ne pomeni, da brez klasične izobrazbe ne gre. Seveda gre. Samo prvi koraki do obvoza so z njo mnogo lažji.

Pred leti je vlada začela koristno akcijo za povečanje vpisa na naravoslovne in tehniške fakultete. Negativni stranski učinek te akcije je bil občutek, da so družboslovni in humanistični predmeti zato manj pomembni, da ne prinašajo služb in da se jih moramo izogibati tudi v srednjih šolah. Pa je ravno obratno. Prav naravoslovje in tehnologija potrebujeta bodoče študente z močno humanistično in družboslovno izobrazbo. Pomanjkanje obvoznih strategij namreč krni možnost novih idej, možnost širšega pogleda na svet, šibi odnos do sočloveka in občutek za predstavitev znanstvenih ter tehničnih spoznanj ali izdelkov splošni javnosti.

Tudi zato so me *sortes Homericæ* v teh dneh spravljale v dobro voljo. Ne samo *Iliada*, v minulih letih je izšlo na metre odličnih prevodov iz klasičnih jezikov. Srednješolski učitelji latinščine in stare grščine so polni novega zagona in idej, pouk pa povsem prilagojen sodobnim dijakom. Mlada generacija čaka dobro pripravljena na okopih pred osnovno šolo. In kaj pravi Homer? Tole je povedal žreb: »Njima kot dober je znak poslala Palada Atena / čapljo v bližino poti – čeprav je v nočni temoti / nista zaznala z očmi, sta slišala njene glasove.«

Izr. prof. dr. Kozma Ahačič je diplomant Oddelka za klasično filologijo, jezikoslovec in literarni zgodovinar, urednik portala Fran in predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša.

Red. prof. dr. Valentin Bucik

Univerza v Ljubljani praznuje stoletnico, z njo pa tudi Filozofska fakulteta, saj je bila ena od petih ustanovnih članic Univerze. Vendar med ustanovnimi oddelki UL FF ni Oddelka za psihologijo. Mihajlo Rostohar, eden od ustanoviteljev UL, zaradi notranjih razprtij na novonastali univerzi in navkljub

dejstvu, da je v Pragi že predaval kot izredni profesor, ni bil izbran za profesorja na UL. Zato je odšel v Brno, kjer je na Masarykovi univerzi leta 1925 ustanovil oddelek za psihologijo, kot bi zagotovo storil v Ljubljani, če bi imel možnost. Rostohar se je v času informbiroja vrnil domov in ustanovil Inštitut za psihologijo na UL FF, ki je prerasel v oddelek, in sicer po vzoru eminentnih oddelkov na bližnjih evropskih univerzah (Gradec, Dunaj, Praga, Brno). Oddelek je razvijal eklektičen, pregleden, poglobljen in izrazito empirično usmerjen ter eksperimentalno bogat študij z veliko praktičnega dela in z ne prevelikim številom študentov.

Tudi danes študij psihologije v Ljubljani sledi začetni ideji usmeritve v teoretsko poglobljenost, a hkrati v empiričnost, eklektičnost, raziskovalno moč, čim večjo individualizacijo študija in praktično usmerjenost v sodelovanje z ustanovami, kjer psihologi opravljajo svoje poslanstvo, pa najsi gre za delovne organizacije, vrtce in šole, vzgojne zavode, azile, zapore, športne ustanove, klinike, ambulante ali bolnišnice. Kdaj pa kdaj slišimo zamero ob omejevanju števila študentov pri vpisu glede na velik interes za študij psihologije, a jasno je, da ob omejenem številu pedagoških delavcev, omejenih prostorskih kapacitetah, številnih individualnih meritvah ter obiskih partnerskih ustanov potrebnih psiholoških znanj ni mogoče zagotoviti drugače kot v majhnih skupinah. Zato študij psihologije ni poceni in treba bo storiti vse za ustrezno ovrednotenje študijskega programa glede na dejanske stroške s ciljem odlične izobrazbe in usposobljenosti psihologov.

Naš oddelek je najstarejši in največji v državi, tako po številu zaposlenih pedagoških in strokovnih sodelavcev kot tudi po številu študentov, s tem pa je delo psihologin in psihologov, izobraženih na našem oddelku, najdaljši čas in najbolj poglobljeno vtakano v različne plasti družbenega življenja, o čemer govori izpričana količina in kakovost znanstvene in strokovne bibliografije, strokovnega dela, svetovanja, pojavljanja v medijih ipd. Zato oddelek čuti močno družbeno odgovornost in iz tega črpa svojo energijo za kakovostno delo, ki vsako leto k študiju privabi sposobne, delavne in visoko